

XXXV JORNADES CIENTÍFIQUES SEDECK

Crònica i resum de les comunicacions presentades a les XXXV Jornades Científiques de la SEDECK (Osca, 24 al 26 de juny de 2022), a càrrec de Joan Pallisé i Clofent.

Les Ponències s'inicien després de la Benvinguda per part de les autoritats i la presentació de les Jornades a càrrec del president de la SEDECK, Policarp Garay, que destaca la presència i participació catalana.

PONÈNCIES

PATRIMONI I GEODIVERSITAT KÀRSTICA EN EL GEOPARC SOBRARBE-PIRINEOS

A càrrec del dtor. del Parc A. Belmonte

Feu una bona presentació de diversos aspectes de la riquesa geològica i càrstica de la zona dels Pirineus de la comarca del Sobrarbe, aprofundint en els diversos factors que provoquen la dissolució de la roca calcària. Explicà com al Cotiella es troben 18 tipus diferents de lapiaz, parlà dels endokarts d'Escuain i Arañonera, de l'abundància de coves gelades i de què un 10% dels llocs d'interès geològic són càrstics, acompanyant-ho d'interessants transparències.

A recordar una afirmació que esmentà: “queda mucho por descubrir y os animamos a que participeis”. Bon suggeriment a tenir en compte davant les traves burocràtiques que posen les administracions dels parcs a les activitats espeleològiques (formularis amb antelació, descripció d'activitats i equip, dificultat d'accés a segons quines zones, prohibició de recol·lecció de fauna subterrània...). !Per desenvolupar activitats científiques àgils i lliures, cal una simplificació de la burocràcia!

TENDEÑERA, UN KARTS DE TIPUS ARMARI, AMB Z-SUPERCOVES I CIRCULACIÓ RÀPIDA

A càrrec de Juan José Durán Valsero investigador. IGME

L'autor,, en una ponència molt imaginativa i creativa, anteposa la seva elaboració als geòlegs que han classificat més de dos cents tipus diferents de karts, fent una nova proposta de classificació extremadament senzilla dels tipus de cavitats: les de tipus armari (predomina la component vertical Z) i les de tipus taula (amb predomini de les components horitzontals X-Y) i que segons ells respondrien a quasi el 90 % dels tipus de cavitats del karts mundial.

Com exemples del primer tipus presenta les del massís Aràbiga amb l'avenc Veryovkina, o la GESM i el sistema Aranyonera per la península, amb zones exokàrstiques ben desenvolupades, zona karstificable relativament estreta i molt vertical, amb velocitat de circulació ràpida, dominant la hidrodinàmica z i amb surgències d'aigües de baixa conductivitat i estan limitats per materials impermeables relatius. Gràcies al gel i la neu tenen recàrrega al llarg de tot l'any.

Pel que fa a les cavitats de tipus taula, disposarien de superfícies molt amples, tipus "plateau", amb zona no saturada molt petita i circulació horitzontal molt lenta, posant com exemple cavitats de la península del Yucatán, o les de les Balears al nostre país. També ens parlà de les supercoves i els seus volums. En resum una ponència interessant, divertida i que tindrà els seus defensors i detractors.

EL PATRIMONI CULTURAL A LES COVES I KARTS DE LA COMARCA DEL SOBRARBE.

A càrrec de Javier Rey Lanaspà. Arqueòleg del govern d'Aragó

Ens presentà la vinculació dels humans a les cavitats, després de fer un repàs històric dels primers exploradors moderns i arqueòlegs, on hi destacà a V. Balldellou, passant després a fer un repàs prou exhaustiu de les cavitats on s'hi ha trobat restes humans i en algun cas, pocs, gravats i pintures.

A destacar la divertida frase que "els humans, tenim tal necessitat de coves, que allí on no n'hi ha, es fan (artificialment)"

EL KARTS DEL COTIELLA I L'AVENC B112/SABBAT (-1327 M.)

A càrrec de Ramon Queraltó Foix, de l'ACEC

Una bona ponència on explicà la naturalesa calcària del massís començant pel seu exokarts assenyalant com el pirineista anglès H. Rusell denominà a una zona com el "mar de pedra". Explicà les diverses zones de treball diferenciades: Llierga, Brujas, Batiziella, Armenya...i les diverses cotes on es

localitzen les cavitats, des de 2100 fins a nivell del riu del sistema Fornos, presentant un exhaustiu estudi climatològic i hidrogeològic, destacant que després de 5-7 h de pluja pot produir-se una inundació amb una crescuda molt ràpida a la cova dels Graners.

Posteriorment exposà les característiques de l'avenc B112, així com la importància geològica de la cavitat A-294 pel seus dipòsits de neu fòssil de fa uns 6000 anys.

MEDI SUBTERRANI I TROGLOBIS: COLEÒPTERS HIPOGEUS DEL SOBRARBE.

A càrrec de Javier Fresneda Gaspar.

L'entomòleg explicà abastament les característiques del medi subterrani i dels seus habitants i com progressivament s'ha anat estenen els seus dominis cap el sols, les tarteres... conegut com Medi Subterrani Superficial o MSS i per aquest motiu queda en desús el terme fauna cavernícola, ja que les cavitats accessibles només seria un dels medis.

Parlà sobretot de coleòpters i de les adaptacions d'aquest tipus de fauna, assenyalant que Espanya és un dels països més rics en relictos pel fet que la placa ibèrica fou un massís aïllat fa 110 Ma, mai submergit, conservant una fauna endèmica molt important. Explicà els arbres filogenètics com la unió de dues branques amb avantpassats comuns, les divergències més antigues que van produir-se fa 60 Ma, de la seva adaptació (15-10 Ma), de l'evolució regressiva del medi subterrani, així com de la convergència evolutiva (grups molt diferents, acaben assolint una forma similar). Finalment mostra alguns exemplars de coleòpters del Sobrarbe, assenyalant d'alguns casos, com el *Hydraphaenops alfambrai*, del qual és coneix un sol exemplar i que no coneixem res més, tant sols que existeixen.

LA MINA ANA (PARZÁN) I EL PATRIMONI ESPELEOMINER DE LA COMARCA DEL SOBRARBE

A càrrec de la Secció d'Espeleologia del Club Atlètic de Sobrarbe.

Ana, Mariano i Rafa ens explicaren les peculiaritats d'aquesta complexa i profunda mina, situada molt a prop de Bielsa de molta llargària, profunditat i amb circulació activa d'aigua. Després d'explicar els materials que suposadament s'aconseguien (galena, ferro, zenc), aprofundiren en una investigació històrica i social de la mateixa destacant el desconeixement de la seva antiguitat i la continuïtat, amb intervals de la seva explotació, fins a finals de la dècada dels anys cinquanta,

Finalment exposaren les dificultats, riscos i característiques per la seva exploració amb quatre nivells d'explotació, els diversos accessos i les característiques climàtiques entre -1 i 6 °C d'hivern a estiu. A l'actualitat encara segueixen les exploracions i l'aixecament topogràfic.

MIG SEGLE D'EXPLORACIONS AL MASSÍS D'ESCUAIN . POTENCIAL ESPELEOLÒGIC I AVENÇOS EN EL SISTEMA BADALONA.

A càrrec de Francesc Alfambra del GEB

Atès que B. Torres no va poder assistir, F. Alfambra presenta les dues comunicacions del GEB. La primera comunicació fou una presentació dels ingents treballs que des de fa més de 60 anys està realitzant el GE de Badalona a aquell massís destacant les primeres cavitats explorades amb unes condicions molt allunyades dels equips i medis actuals. Com gràcies a la constància, poc a poc s'augmenta el recorregut i desnivell i com el 1980 s'aconsegueix la primera connexió entre el B15 i el B1 Bibers d'o Campillón.

També ens parlà de les troballes de fauna cavernícola, com poc a poc es capturaren diversos *Aphaenops*, destacant especialment el *A. mensionii*; així com estudis sobre antiguitat de les estalactites i els estudis de canvi climàtic que s'estan realitzant (M. Bartolomé).

A la segona, de la tarda ens mostrà les característiques i complexitat geològica i geogràfica de la zona, passant seguidament a la descoberta de noves cavitats, així com d'exploracions i noves connexions d'aquest important sistema C13-C20-C9 que passen ja dels 40 km, explicant posteriorment les dificultats en la realització de topografies, així com els avançats sistemes digitals actuals.

LA PEÑA MONTAÑESA I ALTRES VALORS ESPELEOLÒGICS DEL SOBRARBE

A càrrec Miguel Gil del Club Atlètic de Sobrarbe

En Miguel comença explicant algunes característiques de la zona i efectuant un repàs històric on generacions d'exploradors han dedicat temps, recursos i diners, començant per L. Briet que va explorar més de 40 cavitats. Ens comentà publicacions com "Sous la Peña Montañesa 1906-1911", les exploracions de Casteret, les del grup francès SCAL que el 1966 assolí -450 m a l'avenc del Marboré, els inicis del GEB a Escuain, les del Cotiella, de la Punta de las Olas, del T1-Sta Elena....

Finalment es centrà en la Sierra Ferrera-Peña Montañesa, on de fa anys el cavitats que havien quedat desconegudes, indicant diverses troballes arqueològiques, històriques (maquis), fent aixecaments topogràfics, etc. ressaltant que fins el moment es tracta de petites cavitats, però que encara queden moltes zones per explorar, atès les dificultats d'accés i que el massís pot donar algunes sorpreses.

